

אל תצפה לשום שינוי מיידי במצב על הגבול המצרי, עם נצחוננו של נמאל עבר אל-נאסר. המלחמה הזעירה נכנסה מזמן לשגרה

קאהיר אינה מתערבת בה כלל. אולם עם ההפיכה פחתו הסיכויים לטיבוב שני יזום ביד הערבים. עבד אל-נאסר ירכז את כל מרצו לחיסול כוח הריאקציה בארצו וגירוש הכובט הברטי מסואץ. יחסו לבעית ישראל אינו מגובש, וברור שידיח בעיה זו לפי שעה לסוף הרשימה. בלעדי מצרים לא תיתכן שום פעולה תוקפנית ערבית מתוכננת.

לעומת זאת, בטוחה התערבות מצרית אם תקיף ישראל מדינה ערבית אחרת.

לא מן הנמנע כי כשיחתו של נחום גולדמן בשבוע שעבר עם הקאנצלר הגרמני קונראד אדנאור, נגע גם בהצעתו של אדנאור לתוך בין ישראל והערבים. אם כן, יש בכך סטייה מן ההחלטה הקודמת של משרד החוץ הישראלי שלא לשתף פעולה עם שום פעולה גרמנית, ואף לא לקבל עליה אינפורמציה מפורשת.

אם ימשיך אדנאור במאמציו, ויצליח במידה כל שהיא בכיוון זה, יהיה זה נצחון דיפלומטי עצום למען גרמניה, שתחזור על-ידי כך למעמד של מעצמה גדולה במרחב, תוכיח את יכולתה הדיפלומטית הבינלאומית וגם תפגין לעיני זעתיקה העולמית כי מבחינה מוסרית חזרה למשפחת עמי התרבות. . . . מובן מאליו שבמקרה זה אין להימנע מחידוש היחסים הדיפלומטיים בין ישראל וגרמניה — מטרה פוליטית ממדרגה ראשונה בעיני הגרמנים.

נסינו של נחום גולדמן להשתלט על משרד החוץ הישראלי כדי לזרז עמו עם הערבים, יתקדם בצעד נוסף. בביקורו הבא בארץ יביא עמו מיוסות הסכם לאיחוד הציונים הכלליים והפרוגרסיביים. לאחר ששתי המפלגות הסכימו ללכת ברשימה משותפת לבחירות, ונאחר ששתיהן יושבות בקואליציה, נעלמו כמעט המכשולים האחרונים. גולדמן טור כי המפגה המאוחדת תהיה די חזקה כדי לאלץ את מפא"י למסור את נוק הוונץ לנציגה העיקרי — גולדמן עצמו.

ישנה אפשרות כי הגוף החדש שיוקם על-ידי אר"ם לטיפול בענייני האמריקאים יכדול נציג סובייטי. הערבים דורשים את הדבר במפגיע והאמריקאים חוששים שאם לא תכנס רוסיה לגוף זה, תהפוך בעיני הערבים למגירת האינטרסים שלהם.

תיק שריהבריאות עומד להפוך סוג-מחלוקת בקואליציה. קופת חולים של ההסתדרות הפעילה את כל התותחים הכבדים כדי לשכנע את מפא"י כי השר הצ"כ הנוכחי, יוסף טרליך, מחבל בה באופן רציני. לדעת ראשי מפא"י, חברים אלפי פועלים בהסתדרות בעיקר בגלל רצונם להנות משירותי קופת החולים שלה, וצמצום עלול לגרום לעזיבת חברים אלה. במפא"י מתגבשת עתה ההצעה להעביר את תיק הבריאות לאחד מאנשיה או לשר דתי, לפחות את הצ"כ על-ידי מסירת תיק אחר לידהם.

צפה לצימצום האינפורמציה הפוליטית הניתנת על-ידי משרד החוץ לחברי ועדת החוץ והבטחון של הכנסת. הממשלה טוענת כי חברי הוועדה משתמשים לא פעם בדיעות סודיות הנסמרות להם בנאומים פוליטיים פומביים ואף להעברה לעיתוני מפלגותיהם. לא פעם היה צורך להפעיל אמצעים מיוחדים כדי למנוע פרסום ידיעות כאלה. להבא יימסרו ידיעות מסוימות רק אם חברי יתחייבו לא להעביר אפילו בדי-ווינין להנהלות מפלגותיהם.

הדיפלומטים הישראליים בחוץ לארץ יתבקשו להימנע עד כמה שאפשר ממונע גלוי עם דיפלומטים של ממשלות ערב. נודע כי בכמה מקרים הוחזרו לארצותיהם ופוטרו דיפלומטים ערביים אשר קיימו מגע חברתי גלוי מדי עם נציגי ישראל. משרד החוץ אינו מעוניין להזיק לאנשים כאלה.

יתכן כי משרד החוץ יקים מחלקה מיוחדת לקיום הקשר עם יהדות העולם. כיום נאלצים נציגי ישראל להקדיש זמן רב מדי לטיפול זה. המחלקה תחזק תמנה נספחים לעניינים יהודיים בכל נציגות גדולה ואישיות פוליטית מרכזית תמנה לשגריר נודד לעתים אלה. אדם זה ייצג את ממשלת ישראל בועידות ציוניות ויהודיות גדולות בחוץ לארץ. הוזכר שמו של משה קול, מראשי המפלגה הפרוגרסיבית.

צפה לשינויים גדולים בשיטת העבודה של משלחת מקי דינאל. המנהל האזורי נורמן פאול, שביקר לא מכבר בארץ, טען כי נעשה פרסום רב מדי לעובדה כי כל קניה במטבעי חוץ חייבת לקבל את אישורו של מקי דינאל. פרסומים אלה גרמו, לדברי פאול, להרגשות אנטי-אמריקאיות בכל רחבי העולם. להבא יצומצם מספר הביקורים של אנשי המשלחת האמריקאית במיפעי הפיתוח, כדי לטשטש את הרושם כי פעולת הפיתוח הישראלית נעשית תחת פיקוח אמריקאי.

יתכן כי בקרוב תיבצר הממשלה יומן קודנוע רשמי. היא סבורה כי החברות הקיימות נכשלו, זנה עם הסוכנות על הקמת חברת הסדרה חדשה לצהי הארץ והפורה. היצוד למעשה יתקבל מן האמריקאים במסגרת סעיף 4, ומתנהל משא ומתן להבאת במאי הסרטים היהודים המפורסם אדוארד דימיטרייב, שנתבקש לנהל את החברה משך שנתיים.

צפה לסילוקו של גרי בית-הלווי וכן מאמץ מקומי אחר מתפקיד המאמץ של נבחרת הכדורגל הלאומית. ההתאחדות לכדורגל הקציבה 6000 ל"י להבאת מאמן זר, שיהיה כנראה אוסטרי או יוגוסלבי וללא יהיה יודי, יחזיק את התככים המפלגתיים בין האגודות.

היכון לפעילות מוגברת של הוצאות הספרים, ובמיוחד במדור ספרי הילדים, אם אמנם יועה שער הדולאר לגבי ייבוא ספרים מארצות הברית. האמריקאים מתנגדים בתוקף לכתיבת זה, שהאוצר רוצה לבצענה תחת לחץ המו"לים, הדורשים במקרה הפוך להורד את המכס והמסים ממחיר הנייר. אחד הספרים העומדים לעמוד בקרוב בהתענינות יהיה ספרו של אלפרד קינסי על ההתנגדות המינית של האשה, העומד להופיע בימים אלה בעברית.

העם

הכל בסדר

קשה היה לתאר רקע קודר יותר לפסח תשי"ד. גרגירי אבק ראדיו-אקטיביים ריחפו מסביב לכדור הארץ. ההענקה קוצצה. הש"ל לוב במרחב היה רחוק יותר מתמיד. המצב הבינלאומי של המדינה היה בכל רע. המל"חמה הציצה מסביב לפינה.

אך כל זה גראה, איך שהוא, רחוק יותר מיציאת מצרים עצמה. ביום האירה השמש. בלילה קרצו הכוכבים משמיים בלתי-מעוננים. בני המשקים ואורחיהם התקבצו על הדשא לפני חור-האוכל. בבתיים בלתי-ספורים התאספו בני המשפחות, התלוצצו על כוסות היין האדום. אירה קטה של רעות מש-פחיתת חממה את הלכבות.

במבצר המבודד, המנוקח והמכותר ששמו ישראל, שרר שלום עמוק ורוגע. יתכן והיה מבוסס על אשליה מסוכנת. אך יתכן גם כי התבסס על המציאות האמיתית, היסודית ביותר — ההרגשה כי החיים ימשכו, יקרה כאשר יקרה, וכי הכל בסדר כל עוד מחזיקים החושים הקושרים משפחה ועם.

מדיניות

העזרה כרגיל

בין צרור-המברקים שהגיע באחד מלילות השבוע שעבר לחדר-הצופן של משרד החוץ היה מברק בעל חשיבות היוצאת מגדר ה"רגיל. הוא בישר כי במרכז אר"ם בניו-יורק דנים עתה על הקמת גוף חדש לטיפול בענייני ישראל-ערב. ההצעה להקים גוף זה שייקרא בשם "ועדת הפעולה", ימשש כוועדת משנה של מועצת הבטחון, הועלתה על-ידי מעצ"מות המערב, כדי למנוע את שיתוקה של מועצת-הבטחון באמצעות החיטוי הסובייטי.

הצעה זאת היתה גניזוד גמור לאינטרסים של ממשלת ישראל: בוועדה החדשה תהינה מיוצגות אך ורק ארצות-המערב. המערב ש"אף להשכיח שלום במרחב, כדי שיוכל להקים בו גוף צבאי איזורי, אנטי-סובייטי. אולם אין הוא רוצה לאבד את חינו בעיני הערבים; ואם תצליח הוועדה לתוך בין ישראל ומדינות ערב, תהיה ישראל המשלמת העיקרית תמורת השלום — והמחיר יהיה גבוה מאד. העיקר-הרשם. העמדה בה נקטה ממשלת ישראל לנוכח הצעת המערב היתה ברורה: מראש: כדיונים שנערכו בחודר חדרים בירושלים הוחלט להתנגד להקמת הוועדה.

אולם כאן נתקורה בעיה עדינה: כיצד לע"שות זאת מבלי ליצור את הרושם שישראל מתנגדת לשלום? הפעם בא לעזרתה של ישראל גורם שעזר לה, שלא במתכוון, פעמים רבות בעבר — הערבים עצמם. השבוע, לאור הידיעות ש"הגיעו מבירות-ערב, היה כבר ברור שמדינות-ערב מתנגדות להקמת הוועדה, יכשילו את התוכנית בשיתוף-פעולה עם הרוסים, ואפשרו לישראל לעמוד מן הצד, להוסיף ו"לטעון שהיא המדינה היחידה במרחב ה"מעוניינת בשלום בכל מחיר.

שידור

שירות שרת

מי שפתח את מקלט הרדיו שלו בערב חג-הפסח, היה יכול לשמוע בשידור-החדשות של קול-ישראל ידיעה על תוכנית למדיניות אמריקאית חדשה במרחב, שהוצעה על-ידי קבוצת "אנשי שם". לפי נוסח ההודעה אפשר היה לחשוב שהתוכנית — שהיא כמובן, פרו-ישראלית — הוצעה לפחות על-ידי קבוצת סנאטורים, או חברי הקונגרס האמריקאי, אולם התברר שהיא הוצעה על-ידי קבוצת אנשי-דת ועוד כמה אנשי-בלתי-ידועים. ידיעה זאת באה בראש מהדו"רת החדשות, בה בשעה שבעתונות היומית היתה מופיעה בשלוש שורות, בעמוד האח"רון — אם היתה מופיעה בכלל.

היתה זאת דוגמה אחת מגי רבות לאומיין של החדשות הישראליות המשודרות, מאז עבר משרד ראש הממשלה, אליו משתייך שירות-השידור, לידי משה שרת, שהיא במקרה אחראי גם לפעולות משרד-החוץ. עורכי-החדשות מציינים את מצבה של יש"ר ראל בזירה הבינלאומית בצבעים חרודים. מבלטים כל ידיעה פרו-ישראלית, מבלי שים לב לערכה האובייקטיבי, מבלעיים את מאמרי העתונים הגדולים בעולם, המדברים בגנות ישראל.

הגבול הסגור. מצב דומה שורר גם בשטח החדשות המשודרות על יחסי ישראל-ערב. כל הודעה של דובר-הצבא על ער שנגנב, או יריות שגורו מעבר לגבול, מתור-ארת בהרחבה מרובה. אולם הודעות מדינות ערב על תקריות שאירעו בשטחיהן, משו-דרות תוך הבלעה והבעת ספק באמיתותן.

מצב זה מטיל עבודת-פרך על הישראלים המועטים השואפים לאובייקטיביות. אין הם רוצים כלל לשמוע אם ישראל חתמה, או לא חתמה, על הסכם מסחרי בסך 50 דולאר עם מונטה קארלו. הם רוצים לדעת את האמת לאמיתה — אם נאלצים לכונן את מחוגי המקלטים אל תחנות קהיר, דמשק, רמאלה ותחנות נייטראליות, להשחות את הידיעות המשודרות מהן עם הגירסות היש-ראליות, לעשות ככותות-עצמם את העבירה הנעשית, בכל ארצות-העולם, על ידי עורך-החדשות.

כספים

הלידה והדולאר

"איזה יופי של כסף!" קריאה זאת וקריאות דומות בקעו מפי עובדי-הממשלה שקיבלו את מעטפות-המש"כורת שלהם ימים מסר לפני תגי-הפסח, ואכן, המעטפות הכילו הפעם שטרות-כסף חרשים, מרששים ומבריקים.

שטרות אלה לא הודפסו זה עתה, הם היו מוטלים במשך זמן רב במחלקת ה"חיה של הבנק הלאומי לישראל. נמסרו למשרד האוצר רק לפני שבועיים, לאחר ששילם תמורתם בעודפי המטבע הור שנצ"טכור אצלו.

הכנסת השטרות החדשים למחזור המטבע הגדולה אותו ב"10 מיליונים ל"י. לכאורה היתה זאת הודמנות מצויינת לאנשי הבורסה השחורה להעלות את שער הוהל והדולרים מעלה מעלה, אולם הם לא הוכלו לנצל הז-דמנות זאת. הסיבה: אלפי התיירים שהגיעו לתג הפסח הביאו אתם שפע של דולארים, והאוגרים הקטנים, שהחליטו לערוך השנה "סדר" כדת וכדון, החלו למכור את מט"בעות-הזהב אשר ברשותם. הבורסה הוצפה במטבע זר והתוצאה היתה ברורה מראש: שער הזהב והדולרים ירד במקום לעלות.

המענק

שינוי קטן

"אתרי הברק מופיע הרעם." פתגם עתיק יומין זה נתקיים בשביע שעבר בישראל. עוד בטרם הספיקה להתי-ייבש הדיו של מאמרי התגובה על נאומי המפורסם של עוזר שר-החוץ האמריקאי הנרי ביירו, בקשר ליחסי ישראל-ערב (העולם הזה 860) והנה הופיעה הודעה רשמית שניה על כוונת ארצות-הברית להק"טין את המענק לישראל בשנת-הכספים הבאה, שהיא למעשה שנת-הכספים השו"טפת של מדינת ישראל (שנת הכספים הא-מריקאית במחילה ב"1 ליוני, ואילו שנת הכספים הישראלית ב"1 לאפריל). חצי המענק יינתן לישראל בצורת עודפי-מוון.

אמר ביירו בהודעתו על קיצוץ-המענק: "ישראל ניצלה באופן יעיל את המענקים הקודמים. היא ביססה את ארצה מבחינה כלכלית, ואין לה צורך יותר בהענקות." לא ידוע אם ביירו הסתמך באמרו דב"רים אלה על הודעותיו החוזרות ונשנות של שר-הפיתוח על גילוי עפרות-ברזל עשי-רות, מחצבני-נחושת, ובארות-נפט. יתכן כי התעמולה הממשלתית, שלא שיכנעה אור"חיים רבים בישראל, שיכנעה בקלות יתרה את האנשים בושינגטון. עובדה אחת ברורה: ה"צירי-ממשלת ישראל יאלצו להכניס שינוי קטן בתקציביהם, לעבד מחדש את כל ה"חוכ"ציות שהיו מבוססות על המענק בן 80 מיליון הדולאר שקיחה ישראל לקבל מארצות-הברית.

חינוך

שני מקרים טובים

שעה שלוי אשכול חתם על צו הסקעה ל"540 דונם במערב ירושלים, המיועדים ל"יקיית האוניברסיטה, נפגשו ראשי האוניבר-סיטה עם ועדת הכספים של הכנסת, גינו מעשה אשכולי אחר: הצעת השתתפות המ"י-שלה בתקציב האוניברסיטה בסכום של 1.200.000 ל"י בלבד. נשיא האוניברסיטה, בנימין מור, ויועציו הזדהו עם אימרת בי. גיל. אין צנע במדע, (המשך בעמוד 6)